

Hygiejne i Hjemmeplejen og på Plejehjem

Udarbejdet af
Hygiejnesygeplejerske
Birgitte Sachmann og
Christina Niemann
Godkendt af
Marianne Hansen
Version 2.0

Centralt venekateter (CVK)

Gældende fra april 2022
Rev. Senest apr 2025

Baggrund

IV-behandling af borgere i eget hjem er en ny opgave i kommunalt regi. Behandlingen skal foregå efter lokale hygiejniske og kliniske retningslinjer, som sikrer såvel borgerens som medarbejderens sikkerhed, med udgangspunkt i de forhold som eksisterer i eget hjem. Lokale retningslinjer kan suppleres af retningslinjer for et bestemt præparat eller i forhold til en konkret borger.

Anvendelse af centrale venekatetre er en af de hyppigste årsager til hospitalserhvervede infektioner. Infektionerne kan skyldes både eksogen og endogen smitte, men borgerens egen hudflora er den hyppigste kilde til infektion, hvorved infektion lige så nemt kan opstå ved behandling i eget hjem.

Formål

At sikre kateterets funktionalitet og reducere kateterrelaterede infektioner samt andre tilstødende komplikationer ved at systematisere pleje og håndtering af centrale intravenøse porte hos voksne.

Hvad er et CVK

Et centralt venekateter hvor spidsen ligger i en af de store vener (vena subclavia benyttes ofte). Det kan enten ligge direkte ind i åren eller ligge i en tunnel under huden, inden det går ind i åren. Det anvendes når der er behov for en intravenøs adgang med et større flow til længerevarende medicinske behandlinger. Det kan have mellem 1-4 adgange, hvor der kan gives medicin.

Ansvar

Alle sygehuse kan henvise til opgaven. Sygehuset skal angive en ansvarlig afdeling og sikre at et lokalt sygehus kan være behjælpelig ved evt. behov for genanlæggelse af adgangsport eller fremskaffelse af materiale. Den enkelte sygeplejerske har ansvaret for at følge kommunens samt ordinerende afdelings kliniske og hygiejniske retningslinjer vedrørende proceduren.

- Behandlingen må maks foregå 3 gange dagligt og i tidsrummet 7 – 23.
- CRP på 3. dag. Behandlingsansvarlig læge skal vurdere, hvornår borger må gå over til tabletbehandling.
- Den enkelte behandling skal kunne administreres indenfor en time.

Hygiejne i Hjemmeplejen og på Plejehjem

Udarbejdet af
Hygiejnesygeplejerske
Birgitte Sachmann og
Christina Niemann
Godkendt af
Marianne Hansen
Version 2.0

Centralt venekateter (CVK)

Gældende fra april 2022
Rev. Senest apr 2025

Målgruppe

Aftalen gælder for voksne over 15 år. Behandlingen skal være opstartet i sygehusregi, og borger skal være stabil og lægefagligt vurderet egnet til at færdiggøre behandlingen i primær sektor.

Skal behandlingen foregå i eget hjem, skal hjemmet vurderes egnet til hjemmebehandling af den kommunale sygepleje. At et hjem er egnet til iv behandling indebærer blandt andet, at remedierne kan opbevares utilgængeligt for børn, og i lukkede kasser eller i et skab. Må ikke opbevares på gulvet. Derudover skal borger være inforstået med, at sygeplejersken skal bruge et bord eller anden tilpas stor overflade, der kan rengøres, hvor remedierne lægges op og klargøres til behandlingen.

Alternativt kan behandlingen foregå på sygeplejeklinikken.

Generelle hygiejniske principper

Korrekt håndhygiejne skal foretages før og efter al kontakt med et intravaskulært kateter, og altid inden man tager handsker på, og når man har taget handskerne af igen.

Der anvendes altid handsker ved håndtering af iv medicin.

Vinduer holdes lukket, og der ryges ikke i rummet, mens CVK håndteres.

Alle remedier til CVK håndteringen lægges på et sterilt afdækningsstykke eller et brugbart afsprittet køkkenbord/sengebord, der forinden er rengjort med vand og sæbe (sterile remedier må ved sidstnævnte ikke lægges ud på bordet men skal forblive liggende i den sterile pakning indtil brug). Dvs der anvendes steril teknik eller non-touch teknik.

Hold alt så rent eller sterilt og tillukket, som det arbejdsmæssigt er muligt.

Alle desinfektionsprocedurer skal tørre helt op inden, man kan gå videre i processen. Man må ikke vifte med hænderne, for at det tørrer hurtigere.

Ved desinfektion af membraner, adgangsporte, ampuller med mere benyttes desinfektionsswaps med 70-85% alkohol uden glycerin.

CVK må ALDRIG skubbes indad eller trækkes udad.

Borgere med CVK må ikke gå i karbad eller svømmehal. Ved brusebad skal indstikssted, forbindelse, adgangsport og tilkoblinger beskyttes mod vand.

Hygiejne i Hjemmeplejen og på Plejehjem

Udarbejdet af
Hygiejnesygeplejerske
Birgitte Sachmann og
Christina Niemann
Godkendt af
Marianne Hansen
Version 2.0

Centralt venekateter (CVK)

Gældende fra april 2022
Rev. Senest apr 2025

Observationer

Indstiksstedet tilses dagligt. Der palperes gennem intakt gaze-forbinding eller inspiceres gennem transparent forbinding. Der inspiceres for infektion, fugt eller løs forbinding før man giver medicin eller skyller i porten. Tegn på infektion er rødme, hævelse og smerter ved indstikssted. OBS feber af ukendt årsag, der ligeledes kan være et tegn på infektion. Er der tegn på eller mistanke om infektion kontaktes læge/ansvarlig sygehusafdeling, inden man anvender kateteret.

Hold øje med at væsken løber ved indgift, og at der ikke kommer smerter eller hævelse ved indstikssted.

Milde symptomer på allergisk reaktion:

Høfeber, astma, mavegener, klør og nældefeber – kan ofte behandles med antihistaminer.

Anafylaksi (se særskilt instruks)

Krav til sygeplejersker der håndterer iv adgange

Skal have deltaget i Sygehus Lillebælts undervisning omkring iv behandling eller tilsvarende fra andet sygehus. Derudover er det en ledelsesmæssig beslutning, om en nyansat sygeplejerske vil kunne varetage behandlingen, inden hun har været på kursus afhængig af tidligere erfaringer (evt efter gennemgang af retningslinjen ved akutsygeplejerske eller hygiejnesygeplejerske).

Remedier

Sygehuset leverer en iv kasse – en til antibiotikabehandling og en til væskebehandling. Alle remedier opbevares utilgængeligt for børn og i lukkede kasser eller skab.

Sygeplejersken medbringer:

- Engangshandsker, engangsforklæde
- Adrenalin
- Kanyleboks
- Poser
- Evt. store desinfektionsswaps med ethanol (alkohol) 70-85%
- Evt. sterilt afdækningsstykke og sterile handsker

Hygiejne i Hjemmeplejen og på Plejehjem

Udarbejdet af
Hygiejnesygeplejerske
Birgitte Sachmann og
Christina Niemann
Godkendt af
Marianne Hansen
Version 2.0

Centralt venekateter (CVK)

Gældende fra april 2022
Rev. Senest apr 2025

Adgangsport

Injektionsporten desinficeres i min 5 sek. med desinfektionsserviet spritswaps (ethanol 70-85%) før og efter anvendelse.

Hvis der anvendes prop med nålefri membran, bør denne være med splitseptum og gennemsigtig, så det kan ses, om den er skyllet ren.

Den nålefri membran bør være flad og tætsluttende uden kanter, så den let kan desinficeres.

Adgangsport med nålefri membran skal skiftes ved synlig forurening eller synligt blod (efter blodtransfusion eller blodprøvetagning). Membranen skiftes rutinemæssigt hver 4. døgn.

Anvendes engangsprop, skiftes denne hver gang den har været frakoblet, dvs mindst en gang dgl.

Begræns til- og frakoblinger.

Når CVK ikke er i brug, skal lukkemekanismerne (og klemmen) på CVK'et altid være lukket.

Følg sygehusets anvisninger i forhold til daglig skyl af alle adgange, når kateteret ikke er i brug.

Fremgangsmetode ved indgift af væsker, medikamenter med mere

Det dokumenteres dagligt, at der er taget stilling til fortsat anvendelse af kateteret. Der kan gives isotoniske væsker samt antibiotika i lukkede systemer.

- Borger orienteres om at sætte sig ned mens, man blander medicinen.
- Herefter udføres TOBS (generelt med 1 BTs måling, medmindre værdien er afvigende). Der iværksættes eventuelle handlinger og observationer ud fra retningslinjen omkring TOBS, hvis der er afvigelser i målingerne.
- Klargøring af slangesæt, ethanolswaps (70-85%) og sprøjte med sterilt saltvand, på et rent bord med et sterilt afdækningsstykke (er der ikke lagt et sterilt stykke, forbliver remedierne i indpakningen på bordet). Slangesæt påføres væsken – slangen skal fyldes helt op med væske, inden den er klar til tilkobling.
- Desinfektion af adgangsport med spritswaps i min. 5 sek. og herefter skylles med sterilt saltvand (NaCl 0,9%) min 10ml.
- Herefter tilkobling af dropslange – HUSK at åbne alle relevante porte.

- Ved beregning af indløbstid, går man ud fra, at 20 dråber svarer til 1ml. dvs hvis en væske på 100ml skal løbe ind på 50 min, svarer det til 40 dråber pr min (2000 dråber: 50 min), ved indløb på 25 min, svarer det til 80 dråber pr min.
- Efter indgift af lægemidler skal kateteret gennemskylles med sterilt saltvand (NaCl 0,9%) typisk 5 - 10ml (følg instruks fra sygehuset).
- Efter anvendelse desinficeres adgangsporten i min. 5 sek med spritswaps.

Manipulation af systemet skal undgås.

Infusionsvæske tilkoblet borgeren må højst anvendes i 24 timer, og er der tilsat lægemidler, skal infusionen opstartes umiddelbart efter opblanding, og anvendes indenfor det af producenten fastsatte tidsrum, dog højst 24 timer. Er der tilsat lægemiddel, skal infusionssættet udskiftes, hvis det frakobles.

Hvis infusionssæt med isotonisk væske ikke frakobles adgangsporten, må det anvendes i op til 4 døgn.

Ampuller anvendes umiddelbart efter anbrud, og ampullens hals desinficeres, før den brydes.

Ampulknækker skal være engangs.

Kanyler, optrækskanyler uden membran og sprøjter må ikke anvendes mere end en gang. Ved brug af hætteglas, skal indstiksmembranen altid desinficeres inden indstik af kanyler.

Skift af forbindelse

Der skal også her anvendes enten steril teknik (med sterile handsker) eller non touch teknik (med sterile instrumenter).

- Hænderne desinficeres og den sterile forbindelse, sterile handsker/sterile instrumenter samt klorhexidin desinfektionsswaps pakkes ud og lægges ud på et sterilt afdækningsstykke på et rent bord.
- Der tages rene handsker på, hvorefter den gamle forbindelse fjernes uden at indstiksstedet røres af handskerne.
- Der efterses om evt. suturer er intakte, når forbindingen skiftes.
- Handskerne tages af, hænderne desinficeres og sterile handsker tages på (nye rene handsker kan anvendes, hvis der anvendes sterile instrumenter).
- Huden desinficeres en gang med klorhexidinswaps (klorhexidin 0,5% samt ethanol 70-85%)
- Der arbejdes fra indstiksstedet og udefter med et strøg pr swaps i et område svarende til minimum plasterets størrelse. Kassér swaps efter hvert strøg.
- Herefter desinficeres kateterslangen startende ved indstiksstedet og udad.

Hygiejne i Hjemmeplejen og på Plejehjem

Udarbejdet af
Hygiejnesygeplejerske
Birgitte Sachmann og
Christina Niemann
Godkendt af
Marianne Hansen
Version 2.0

Centralt venekateter (CVK)

Gældende fra april 2022
Rev. Senest apr 2025

- Når huden er tør lægges den ny sterile forbindelse henover indstiksstedet.
- Forbindingen skal være tætsluttende, og skiftes hvis den er fugtig, løs eller forurenede eller minimum hver 7. dag (hvis det er en transparent, semipermeabel forbindelse). Forbindingen skal ligge så fast at kateteret hindres i at bevæge sig frem og tilbage. Handskerne tages af, når bandagen er påsat og hænderne desinficeres.

Steril gaze-forbinding benyttes, hvis borgeren er stærkt svedende eller der er blødning fra indstiksstedet - skal skiftes efter ovenstående fremgangsmetode men minimum hver 2. dag, da indstiksstedet ikke kan observeres under bandagen.

Man må ikke gå i karbad eller svømmehal, når man har et CVK liggende. Ved bad skal forbindelse, adgangsport og tilkobling beskyttes mod vand.

Skift af CVK

Sygehuset står for skift af kateteret. Der er ingen anbefaling om, at det skal skiftes rutinemæssigt. Det skal kun skiftes, hvis der opstår dysfunktion, hvis der skal bruges et kateter med flere eller færre lumina, eller hvis der er tegn på infektion. Ved tvivl kontaktes den ansvarlige afdeling på sygehuset.

Håndtering af affald

Medicinbeholder, minibag, infusionslanger med lægemiddelrester håndteres som almindeligt affald, og evt. nål som risikoaffald i gul bøtte. Eventuel overskydende medicin eller delvis brugte medicinbeholdere, medbringes på sygehuset ved næste besøg.

Referencer

Samarbejdsaftale for iv behandling i nærområdet, Kolding sygehus 2022

Nationale Infektionshygiejniske retningslinjer, Intravaskulære katetre, SSI, CEI, udgave 2.1 2016

<https://hygiejne.ssi.dk/NIRivkatetre>

Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer, Om håndhygiejne, SSI, CEI, 1. udgave 2013

<http://www.ssi.dk/~media/Indhold/DK%20->

[%20dansk/Smitteberedskab/Infektionshygiejne/NIR/NIR%20Haandhygiejne.ashx](http://www.ssi.dk/~media/Indhold/DK%20-%20dansk/Smitteberedskab/Infektionshygiejne/NIR/NIR%20Haandhygiejne.ashx)

Hygiejne i Hjemmeplejen og på Plejehjem

Udarbejdet af
Hygiejnesygeplejerske
Birgitte Sachmann og
Christina Niemann
Godkendt af
Marianne Hansen
Version 2.0

Centralt venekateter (CVK)

Gældende fra april 2022
Rev. Senest apr 2025

National infektionshygiejnisk retningslinje for desinfektion i sundhedssektoren, CEI udgave 1,3 2018

<https://hygiejne.ssi.dk/NIRdesinfektion>

Sygehus Lillebælt, retningslinje om Centrale venekatetre og pulmonale arteriekatetre, dokumentansvarlig,
Mikrobiologisk afdeling, godkendt 30.03.2021, dokumentid 133572, version 3.2